

**Υ203 Ψυχοδυναμική ή Συστημική προσέγγιση των Συναισθηματικών
και Συμπεριφορικών Διαταραχών και Πρακτική**

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Διδάσκων: Ηλίας Ε. Κουρκούτας.

**Τηλ. 2831077608
/6976446342**

hkourk@edc.uoc.gr

A. Περιγραφή του μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος στο εισαγωγικό μέρος είναι η ενδεδειγμένη μελέτη των **βασικών χαρακτηριστικών, τρόπων λειτουργίας και ατομική, οικογενειακή και σχολική/κοινωνική δυναμική-πορεία** ενός μεγάλου φάσματος μαθητών με **Συμπεριφορικές και Συναισθηματικές Διαταραχές**. Διαταραχές που αντανακλούν μια προβληματική ψυχοκοινωνική ανάπτυξη/ λειτουργία, λόγω εγγενών ή επίκτητων ατομικών δυσλειτουργιών και εξαιτίας οικογενειακών, κοινωνικών και σχολικών γεγονότων (*παράγοντες κινδύνου*).

Η έμφαση θα δοθεί στη συλλογική (διδάσκοντες και φοιτητές σε συνεργασία) επεξεργασία και παρουσίαση τεχνικών και πρακτικών, μελέτες περίπτωσης, πολλές εκ των οποίων θα έχουν βιωματικό χαρακτήρα, και οι οποίες θεωρούνται ότι είναι χρήσιμες και μπορούν να εφαρμοστούν εντός και εκτός σχολικού πλαισίου/ τάξης, σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο.

Στα περιεχόμενα της ύλης συγκαταλέγονται οι ακόλουθες θεματικές:

I. Συμπεριφορικά προβλήματα και ψυχοκοινωνικές διαταραχές στην πρώτη σχολική ηλικία: επιδημιολογικά στοιχεία και γενικά χαρακτηριστικά. Μορφές διαταρακτικών συμπεριφορών στο πλαίσιο του σχολείου

II. Παράγοντες κινδύνου για την ανάπτυξη συμπεριφορικών και συναισθηματικών δυσκολιών

III. Δυναμικές σχέσεων, γονικές πρακτικές και ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά οικογενειών παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς

IV. Συμπεριφορικές και συναισθηματικές αντιδράσεις/πρακτικές των δασκάλων απέναντι στα παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς: βασικά δεδομένα

V. Αρχές συστημικών ψυχοδυναμικών και θετικών συμπεριφορικών μοντέλων

VI. Ψυχοπαιδαγωγικές και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της τάξης και συνολικές σχολικές πρακτικές (whole school approach)

VII. Εστιασμένες ψυχοκοινωνικές και ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις στο ευρύτερο πλαίσιο του σχολείου για παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς

VIII. Ατομικές ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του σχολείου για παιδιά με διασπαστικές/επιθετικές συμπεριφορές: βασικά δεδομένα, σχόλια, αρχές και προτάσεις

IX. Μελέτες περίπτωσης

B. Προσδοκώμενα Οφέλη

1. Βασικές και εξειδικευμένες γνώσεις σε σχέση με τη **λειτουργία των προβληματικών συμπεριφορών**, της *ατομικής, οικογενειακής και σχολικής πορείας*, καθώς και της εξέλιξης αυτών των διαταραχών στην εφηβική περίοδο.
2. Κατανόηση των «*δυναμικών*» που αναπτύσσονται στα σχολικά πλαίσια σε σχέση με τους δασκάλους και τους συμμαθητές αυτών των παιδιών

3. Εμβάθυνση και κατανόηση αναφορικά με τις «Εξειδικευμένες Ψυχοπαιδαγωγικές, Ψυχοκοινωνικές και Ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις» στο πλαίσιο του σχολείου και **ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ/ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ, Ε.Π., ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΑΞΗΣ**

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΑΙΤΕΙ **ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ Π.Α. ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ**

ΒΑΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το ΒΑΣΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ είναι στα ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1. Κουρκούτας, Η. (2017). *Παιδιά με Συναισθηματικές και Συμπεριφορικές Διαταραχές: Κλινικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Παρεμβάσεις στο Σχολείο και την Οικογένεια. Αθήνα: Τόπος* (Το βιβλίο πρέπει να διαβαστεί διότι συνοψίζει αναλυτικά ύλες τις θεωρίες, πρακτικές και μοντέλα παρέμβασης στο σχολείο, καθώς και την ψυχολογία αυτών των μαθητών, των οικογενειών και αναλυτικά τις τεχνικές/ βασικές προσεγγίσεις που πρέπει να εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη και το σχολείο. Περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό περιπτώσεων)

Οι επόμενες ΚΥΡΙΕΣ και ΒΑΣΙΚΕΣ βιβλιογραφικές είναι:

2. **Handbook of Evidence-Based Interventions for Children and Adolescents**

Lea A. Theodore, PhD (2017) (το βιβλίο είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά- θα σας σταλεί, αλλά και σε έντυπη μορφή τα σχετικά κεφάλαια, για όσους το προτιμούν σε αυτή τη μορφή)

3. **What works for teachers with students with EBD** (άρθρο)

Επίσης σημαντικά βιβλία για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους είναι τα:

4. Austin, V., & Sciarra, D. (2016). *Difficult students and disruptive behavior in the classroom: Teacher responses that work*. New York: W. W. Norton & Company (το βιβλίο είναι διαθέσιμο σε έντυπη μορφή για φωτοτυπίες)

5. Kauffman, J.M. & Landrum, T.J. (2013). *Characteristics of emotional and behavioral disorders of children and youth*. Boston, Mass.: Pearson/Merrill. (το βιβλίο είναι διαθέσιμο σε έντυπη μορφή για φωτοτυπίες)

ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ/ ΑΓΓΛΙΚΗ)

Επίσης ενδιαφέροντα είναι τα ακόλουθα για όσους θέλουν να εμβαθύνουν

1. Κουρκούτας, Η. (2001). *Η Ψυχολογία του Εφήβου. Θεωρητικά ζητήματα και κλινικές περιπτώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
2. Κουρκούτας, Η. (2008). Οικοσυστημικές προσεγγίσεις στην Κλινική Ψυχολογία και την Ειδική Αγωγή: αρχές ολιστικών παρεμβάσεων σε ατομικό, οικογενειακό και σχολικό επίπεδο. Στο Η. Κουρκούτας & J. P. Chartier (Επιμ.), *Παιδιά και Έφηβοι με Ψυχοκοινωνικές και Μαθησιακές Διαταραχές. Στρατηγικές παρέμβασης* (σσ. 37-82). Αθήνα: Τόπος.
3. Κουρκούτας, Η. (2008β). Παράγοντες κινδύνου για την ένταξη και ενσωμάτωση παιδιών με αντικοινωνικές τάσεις και προβλήματα συμπεριφοράς στο πλαίσιο του κανονικού σχολείου. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, 7, 17-32.
4. Κουρκούτας, Η. Ε. (2009). Ο ρόλος του πατέρα και η συμβολή του στην εκδήλωση ψυχικών δυσκολιών και ψυχικών διαταραχών στην παιδική και εφηβική ηλικία. Στο Γ. Κλεφτάρας & Μ. Καΐλα (Επιστ. Επιμ.), *Από την Ψυχοπαθολογία στο Νόημα Ζωής* (σσ. 67-102). Αθήνα: Πεδίο.
5. Κουρκούτας, Η. & Γεωργιάδη, Μ. (2011). Πιλοτικό πρόγραμμα παρέμβασης σε εκπαιδευτικούς για τη διαχείριση παιδιών με συμπεριφορικές διαταραχές. Στο Α. Κορνηλλάκη, Γ. Μανωλίτσης & Μ. Κυπριωτάκη (Επιστ. Επιμ.), *Πρώιμη Παρέμβαση. Διεπιστημονική προσέγγιση* (σσ. 235-259). Αθήνα: Πεδίο.

6. Κουρκούτας, Η., & Κοκκιάδη, Μ. (2015). Από τη σχολική βία και τον ενδοσχολικό εκφοβισμό στο «ενταξιακό σχολείο». *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 8, 56-89.
<http://dx.doi.org/10.12681/jret.9095>
7. Κουρκούτας, Η. & Θάνος, Θ. (2013). Ψυχοκοινωνικές και μακρο-κοινωνικές ενταξιακές πρακτικές για εφήβους με αντικοινωνικές και παραβατικές συμπεριφορές. Στο Η. Κουρκούτας. & Θ. Θάνος (Επιστ. Επιμ.) (2013). *Σχολική Βία και Παραβατικότητα: Ψυχολογικές, Κοινωνιολογικές Παιδαγωγικές διαστάσεις. Ενταξιακές παρεμβάσεις* (σ. 189-238). Αθήνα: Τόπος
8. Μόττη-Στεφανίδου, Φ., Παπαθανασίου, Α.-Χ. & Λαρδούτσου, Σ. (2004). Διαταρακτική και επιθετική συμπεριφορά. Στο Α. Καλαντζή-Αζίζι & Μ. Ζαφειροπούλου (Επιμ.), *Προσαρμογή στο σχολείο. Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών* (σσ. 256-286). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
9. Μπρούζος, Α. (2009). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής και προσανατολισμού. Μία ανθρωπιστική θεώρηση της εκπαίδευσης* (γ' έκδοση). Αθήνα: Gutenberg.
10. Μακρή-Μπότσαρη, Ε. (2010). *Θυμός, επιθετικότητα, εκφοβισμό. Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές διαχείρισης*. Αθήνα: Παπαζήσης
11. Νόβα – Καλτσούνη, Χ. (2004). Η βίαιη/ παραβατική συμπεριφορά των μαθητών και ο ρόλος του σχολείου στην πρόληψη. Στο Μ. Ζαφειροπούλου & Γ. Κλεφταράς (Επιστ. Επιμ). *Εφαρμοσμένη Κλινική Ψυχολογία του Παιδιού*. (σ. 245- 262). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΣΧΕΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bierman, K. L. & Sasser, T. R. (2014). Conduct disorder. In K. L. Bierman, T. R. Sasser, M. Lewis & K. Rudolph (Eds.), *Handbook of developmental psychopathology* (pp. 467-485). New York: Springer US.
2. Breggin, B. P. (2015). **Understanding and overcoming Guilt, Shame and Anxiety**. In B. Kirkcaldy (Ed.), *Promoting Psychological Wellbeing in Children and Families* (pp. 68-80). New York, NY: Palgrave MacMillan.
3. Dishion, T. J. (2014). A developmental model of aggression and violence: Microsocial and macrosocial dynamics within an ecological framework. In M., Lewis & K. D., Rudolph (Ed.), *Handbook of developmental psychopathology* (pp. 449- 465). New York: Springer
4. Dodge, K. A. (2006). Translational science in action: Hostile attributional style and the development of aggressive behavior problems. *Developmental Psychopathology*, 18(3):791-814.
5. Kourkoutas, E. & Giovazolias, T. (2015) School-based work with teachers: An integrative comprehensive counseling model. *The European Journal of Counselling Psychology*, 3(2), 137–158
6. Liebenberg et al. (2017). Bolstering resilience through teacher-student interaction: Lessons for school psychologists
7. Mash, E. J. & Wolfe, D. A. (2013). *Abnormal child psychology*. Pacific Grove, Ca: Brooks/Cole, Wadsworth.